

Виставка литовських книг в Україні

У жовтні - листопаді 1995 р. Генеральна конференція ЮНЕСКО прийняла постанову про святкування 450-річчя публікації першого видання литовською мовою «Загальнодоступного катехізиса» Мартінаса Мажвідаса. У рамках святкування цієї події і напередодні Дня Незалежності Литовської Республіки (16 лютого) Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського організувала книжкову виставку «Друкованій книзі литовською мовою - 450». У письмових джерелах перша згадка про Литву і литовців з'явилася в 1009 р. Литовців та їх північних сусідів - латишів - називають балтами, а їх мову відносять до балтійської або летто - литовської, що входить до групи індоєвропейської мовної сім'ї. Перша литовська книга «Загальнодоступний катехізис» М.Мажвідаса вийшла 1547 р. в Кенігсберзі готичним шрифтом накладом 200 прим. На сьогодні відомі два примірники цього видання. Один з них зберігається в університетській бібліотеці м.Торунь (Польща), другий - у науковій бібліотеці Вільнюського університету.

На ювілейній виставці було представлено понад 250 видань литовської літератури. Серед них - видання з фондів НБУВ, 11 видань люб'язно надано Посольством Литовської Республіки, близько 50-ти творів - Київським товариством литовської культури. Окрасою виставки було факсимільне видання «Загальнодоступного катехізиса», що вийшло у Вільнюсі в міжнародній серії «Бібліотека балтистики» (передрук з торунського примірника). Експонувалися колекція литовських абеток, книги з історії науки та освіти, праці з мовознавства, літератури, фольклору, етнографії та археології Литви, представлені переклади українською мовою литовських авторів.

На презентації з промовою виступив посол Литовської Республіки Плячкайтис Вітаутас Пятрас.

Дорогі співвітчизники, пані і панове, Ваші Превосходительства!

450 років тому (за даними істориків) 8 січня в Пруському князівстві, в м.Кенігсберзі, яке литовці називали Каралаячус, було видано першу литовську книгу. Її творцем був протестантський пастор Мартінас Мажвідас, запрошений князем Альбрехтом із Великого князівства Литовського.

Починаючи розмову про першу литовську книгу та її автора, неможливо не згадати про самого князя Альбрехта, який ввійшов в історію не лише як меценат, а й як останній великий магістр ордена хрестоносців. У 1525 р. він секуляризував орден, створив світську державу, прийнявши лютеранську віру, і став васалом короля Польщі та Великого князя Литовського Жигимантаса Старшого. Як представник протестантської церкви, він притримувався вчення Лютера, за котрим проповідувати Боже слово потрібно мовою народу. А оскільки третина мешканців Пруського князівства були литовці, князь запросив у створений ним університет у м.Кенігсберг освічених литовців із Вільнюса, Кракова та інших міст Литви й Польщі.

Мажвідас (нар. в 1510 р.) навчався у Вільнюсі, а потім у Краківському університеті. З 1546 р. - в Кенігсберзькому університеті, по закінченню якого одержав ступінь бакалавра. М.Мажвідас прожив усього 51 р. і помер, будучи пастором у невеликому містечку Рагайні на лівому березі Німану (тепер - Калінінградська обл., м. Німан).

Перша литовська книга - це всього 79 сторінок з букварем, катехізисом та пісенником. Вона називалася «Прості слова катехізиса». Це була навчальна книга, котра призначалася не для простого народу, у більшості неграмотного, а для ксьондзів, які навчали литовців.

Литовська писемність, що виникла 450 р. тому, винесла всі незгоди, як і весь литовський народ, котрий на 120 років був колонізований Росією, але вистояв. У ХІХ ст. указом царської влади було заборонено литовську писемність. Але всупереч усьому вона, як і литовський народ, відродилася, щоб за її допомогою створити литовську свідомість і відродити Литовську державу.

У 1918 р. 16 лютого литовськими літератами, які вперше написав М.Мажвідас у 1547 р., було видано акт, що поклав основу нашої держави в ХХ ст.

